

Bergens Tidende

www.bt.no

Vinner av European Newspaper Award 2007

KrF vil halde Ap frå makta

KRF-TOPPAR i Bergen seier at dei ikkje vil støtte ei byregjering med Ap. Det kan setje ein effektiv stoppar for Aps ønske om retur etter valet til hausten. Samstundes kan KrF med dette utspelet plassere seg sjølv utanfor makta – i så fall for første gong på 36 år.
SIDE 10-11, DEL 1

Gresset gror godt i Meland

BT SKAL PRESENTERE Hordalands ti største idrettslag. Først ut er Meland Golfklubb, som siden åpningen i 1999 har vunnet ry som en av de fremste i Europa.
SIDE 53-55, DEL 1

1 av 3 sier ja til norske bordell

Meningsmåling forbauser forskere

■ Mens 42 prosent av befolkningen vil kriminalisere horekunder, sier 37 prosent ja til bordell, men med streng statlig kontroll.

■ – Dette er et pussig svar i norsk sammenheng. Det er et svar som svært få hevder i den offentlige debatt, sier forsker May-Len Skilbrei.

■ En prostituert BT har snakket med er blant de 14 prosentene som mener salg av sex er en sak mellom den prostituerte og kunden.
SIDE 8-9, DEL 1

BTMAGASINET

Vi er på bånn på skolemat

■ **NORGE OG ALBANIA** er Europas eneste land uten skolematordning, og vi er sinker også i verdensmålestokk. – Et svik, mener barneombudet, som har lite pent å si om regjeringens handlingslamelse.

■ **ELEVER VED** Åsane Gymnas, som BT har møtt, sier de bruker opp til 500 kroner i uken på bensinstasjonsmat.

BTMAGASINET SIDE 12-19

LEI SKIVER: Susanne Helland (t.v.) og Marthine Borge er lei av skiver og nistepakke. Det er mer fristende å handle i kiosken.

FOTO: SILJE KATRINE ROBINSON

BERGENS TIDENDE, KRINKELKROKEN 1, BERGEN.
SENTRAL/IKKE FÅTT AVISEN: 05500 FØR KL. 10.00

DEL 1: LEDER 2-3 | NYHETER 4-15 | ØKONOMI 16-18 | BØRS 19-20 | UTLAND 22-25 | STILLING LEDIG 26 | SPORT 53-59 | VÆRET 60
DEL 2: TETT PÅ 2-6 | DØDSFALL 8 | DEBATT 10-11 | REISER 20 | RUBRIKKMARKEDET 23 | MØTER/UNDERHOLD 37 | KULTUR 48-53 | RADIO/TV 56-59

Nå får alle idrettslag tilknyttet Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité
40% RABATT på frukt og grønt til idrettsarrangementer

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF) og BAMA har inngått en avtale som sørger for at alle idrettslag tilsluttet NIF får 40% rabatt på frukt og grønt til sine arrangementer. Kjøp varene hos oss, ta vare på kvitteringen og få den stemplet og signert av idrettslagets leder. Deretter er det bare å sende den inn til Bama som refunderer 40% av kjøpesummen. Les mer om ordningen på bama.no.

KIWI mini pris
KJØP KJAPT, KJØP TRYGT, KJØP BILLIG

Dårlig mat øker risikoen for voldelig og asosial atferd. Sunn skolemat er den beste medisin norske politikere kan tilby.

Barn spiser seg helseløse

VI HAR EN HISTORISK mulighet til å innføre skolemåltid, vi har råd til det nå, sier barneombudet til BTMagasinet.

Vi må få på plass flere lærere og øke timeantallet. Skolematen stiller

» Det skorter ikke på kunnskapen om vel-signelsene med et gratis skolemåltid

etter det i prioritering, har SVs skolepolitiske talsmann, Rolf Reikvam uttalt til Nationen. Valgkampens skolematløfte er brutt. Det skorter ikke på kunnskapen om velsignelsene med et gratis skolemåltid. Det er enda til flertall på Stortinget for å innføre en slik ordning. Men den norske moralismen butrer imot. Å gi ungdomene mat har alltid vært foreldrenes ansvar. Gratis skolemat, i den beskjedne grad det har forekommet, har hatt karakter av sosialhjelp. Slik sosialhjelp passer ikke det norske selvbylde.

MAT SKAPER STADIG større klasseskille. De som er utstyrte med solid økonomisk og kulturell ballast har lært seg å spise sunt.

De tomme kalorier, de kjemiske smaksbombene, den usunne og helseskadelige maten er blitt et kjennetegn for dem som har mindre å fare med. I gjennomsnitt bruker vi bare vel 10 prosent av inntektene våre på mat, alle har råd til å spise seg helseløse. Vi vet det, vi ser det, vi lar markedskreftene styre folkehelsen. Ikke engang det tallrike helsepersonellet har gått på barrikadene for skolematen og folkehelsen. Forebyggende medisin har lav prestisje. Regningen for forsøm-

Rømt laks

EIT OFFENTLEG REGISTER for rømt laks kan ikkje kallast gapestokk. Dei oppdrettarane som blir registrerte har ikkje gjort noko brotsverk. Dei kan jamvel vera utan skuld i rømminga, dersom det har skjedd ei ulukke eller det er utøvd hærverk mot anlegga dei- ra. Men rømt laks er eit alvorleg problem, både for miljøet og for næringa. Næringa har ikkje gjort nok for å avverja proble-

melsene ligger alt på bordet. Norske og albanske elever er de eneste i Europa uten skolematordning; ingen europeiske skoleelever er mer bråkete og urolige enn de norske. Klassekillene går i arv, og den offentlige norske skolen forsterker klasseskillene. Hvor mye gratis, sunn skolemat kunne forbedre norsk skoles slette karakterer, er det naturligvis ikke mulig å si. Men et slikt tiltak ville uten tvil gitt solid uttelling, også for elever som bare blir forstyrret av braket og uroen.

met. Somme oppdrettarar trugar jamvel med at eit offentleg register ville medføra at dei let vera å rapportera rømming. Det avslører ein utillateleg cowboymentalitet. Slik samfunnsabotasje må det slåast hardt ned på. Fiskeriministeren kallar den omfattande rømminga eit omdømeproblem, og åtvarar om nye tiltak. Næringa må berre innstilla seg på at vanryet kjem til å

REGNINGEN for folkehelsens forfall må vi alle dele. Etter hvert vil også den bedrestilte delen av befolkningen merke konsekvensene av usunn skolemat på sine egne barn. Når så langt kommer, vil gratis, sunne skolemåltid bli innført. I mellomtiden er det fare for at flere årskull må bli preget av usunn og helseskadelig mat. Det blir en dyr lekse.

Les mer i
BTMAGASINET

Uten styring

sideblikk

frank.rossavik@bt.no
Frank Rossavik er journalist i BT

FLERE DETALJER sviktet da Gro Harlem Brundtland og Kofi Annan gjestet Ap-landsmøtet i Oslo. Men først litt om hvordan de proffe gjør det: Stavanger kommune har hyret Bentein Baardson til å iscenesette droning Sonjas 70-årsdag i byen 4. juli. Prosjektleder Torstein Nielsen forklarer i Aftenposten at Baardson blant annet skal «bestemme hvor folk skal stå, om de skal se opp eller ned og hvor de skal vinke». Avisen spør om ikke dette blir i overkant regissert, men det avviser Nielsen: «Det blir veldig levende».

PÅ AP-LANDSMØTET i går så vi hvor galt det kan gå uten Bentein Baardson. En ting er at det plutselig ble snakket lenge om vanskelige emner på engelsk, uten oversettelsen parti- et kunne sørget for på en av storskjermene. Fortsatt finnes enkle sjeler som ikke er flytende i engelsk. Det sviktet også i samspillet mellom æresgjestene og tv-kameraene som overførte dem til storskjerm. Brundtland ble hyllet etter annenhver setning, og ved en av disse anledningene sveipet kameraet over til Annan. Han satt helt rolig, men da han så seg selv på skjermen, skyndte han seg til å klappe med.

SÅ VAR ANNAN på talerstolen og skrøt av Jens Stoltenberg. Kameraet fant da statsministeren med et uttrykk som tydet på at han mentalt var på sykkelstur i Nordmarka. Men da Stoltenberg så seg på storskjermen, kvapp han til og smilte takknemlig til Annan.

SLIKT KOMMER IKKE til å skje i Stavanger 4. juli, for å si det på den måten. Avslutningsvis sørget Stoltenberg for at salen markerte Gro Harlem Brundtlands 68-årsdag. Igjen ble det plunder. Først ledet han an med «Happy birthday to you», en sang selv gutta på gølvet kan på engelsk. Annan sang da med. Men halvveis uti sangen ombestemte alle seg og gikk over til «Hurra for deg» i stedet. Da ble FN's tidligere generalsekretær marginalisert. Han prøvde å bidra med klapping, men fant naturlig nok ikke takten. Årets Ap-slagord er «Alle skal med», men ved interne arrangementer bør de nok forene det med slagordet fra 1989: «Uten styring kommer ikke alle med».

SOM SAGT

De med en spinkel tro skal slippe å stå med lua i hånda i kirken.

TROND GISKE (VÅRT LAND)

PÅ HJUL I KABUL: Noen tar en hvil i veikanten, mens andre trækker videre. 1200 afghanske ungdommer deltok i går i et sykkelritt i landets hovedstad Kabul. Etter Talibans fall i 2001 ble det igjen mulig for barn og unge å delta i løp, leker og konkurranser.

FOTO: MASSOUD HOISSANI, AFP

BT **MAGASINET** UKE 16

LØRDAG 21. APRIL 2007

Det norske matsviket

skolemat

LÆRER VI ALDRI? Skolematen til Ørjan Andersson veier 200 gram i dag. Den kommer med bacon.

Hadde norske elever fått et gratis, sunt
blitt friskere, flinkere, bedre integrert o

skolemåltid, ville de
g mindre voldelige.

Norge og Albania er Europas eneste land uten skolematordning. Vi er sinker også i verdensmålestokk. – Et svik, mener Barneombudet.

TIDLIG FORMIDDAG på Hydro Texaco Åstveit, 200 meter fra Åstveit ungdomsskole. Ekspeditør Anna Sævareid vet at de snart kommer. Hun vet at de er sultne, tørste – og at de er mange. Rundt femti ungdommer skal denne formiddagen kjøpe skolematen sin på Hydro Texaco.

– I storefri kommer de rennende. De kjøper pølser, boller, snop. Noen kommer før skolen starter også, og av og til når den er slutt, sier hun.

Snart kommer Ørjan Andersson fra Åsane gymnas ut fra bensinstasjonen med en 200 grams baconburger. Han lager aldri matpakke.

– Nei, skiver er altfor kjedelig. Jeg kjøper mat hver dag. Ofte burger, av og til baconburger. Jeg bruker kanskje 500 kroner i uken på mat.

NORGE ER I DAG ett av svært få land i hele verden som ikke har en organisert skolematordning. Albania og Australia har heller ikke skolematordning. I Finland og Sverige er skolematen lovpålagt og gratis for elevene. Danmark var matpakkeland til i vinter, da de innførte foreldrebetalt skolemat.

Hadde norske barn fått et varmt skolemåltid, hadde de vært mer konsentrerte og i bedre form. De ville også blitt flinkere, roligere og mindre voldelige. Forskingen er veldokumentert og regnes ikke lenger som kontroversiell.

– Et varmt måltid i løpet av skoledagen øker elevenes konsentrasjon og prestasjon, sier klinisk ernæringsfysiolog og høyskolelektor i ernæring ved Høy-skolen i Akershus, Mone Sæland.

Slik spiser de der:

SVERIGE: Her har kommunene i seksti år spandert skolemåltidet. Kostnaden er beregnet til 23 kroner dagen, lønn, rengjøring og alt annet inkludert.

FINLAND: Skoleelevene har siden 1948 fått skolemat, som oftest et varmt måltid, og et tilleggsmåltid ved lang skoledag. Dette koster 16 kroner dagen.

DANMARK: Innførte privat, foreldrebetalt skolecatering i desember, etter å ha vært matpakkeland.

USA: Offentlige skoler har hatt nasjonal skolelunsj siden 1946, og frokost siden 1966. Skolene får økonomisk støtte. Familier med lavest inntekt får gratis mat.

EU: Italia og Skottland: lokalt jordbruk og næringer benyttes i skolematordningen. Frankrike: foreldrebetalt trerettens lunsj. Tyskland, Polen, Tsjekkia og resten av Europa har ulike ordninger, men i følge informasjonen Bergens Tidende har innhentet, har samtlige land varm lunsj.

– Et fullverdig måltid inneholder flere livsviktige fettsyrer, som påvirker evnen til å oppfatte og bruke ny kunnskap. Selv om matpakken blir spist, metter den kortere: generelt holder to brødskiver i to timer. En ordentlig lunsj har mer fett og protein og varer fire–fem timer, sier hun.

TO MILLIARDER KRONER ville det kostet å innføre et varmt, sunt skolemåltid, ifølge Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning. Det er bred enighet om at dette ville vært samfunnsøkonomisk lønnsomt; fellesmat er også billigere og mer tidsbesparende enn matpakker. Ungdommer som Ørjan ville sluppet å bruke 500 kroner i uken på bensinstasjonsmat, færre lærere ville blitt utslitt og sykmeldt. I tillegg ville det gitt sosial trening, sosial utjevning og tusenvis av arbeidsplasser.

Alt dette er entydig dokumentert og gjennomført. Likevel klammer norske myndigheter seg til matpakken. Og norske ungdommer kaster den i bosset.

EN AV FIRE ungdomsskoleelever har ikke med seg matpakke på skolen, ifølge en stortingsmelding fra 2003. Og trenden blir tydeligere og tydeligere.

Mange av de 1400 elevene på Årstad videregående er på skolen fra åtte til seks om ettermiddagen. Da spisevanene til 750 av elevene ble undersøkt, hadde bare fire av ti med seg matpakke. Halvparten spiste den ikke alltid. Bare to av ti elever spiste altså matpakke regelmessig til lunsj.

– Noen av mine elever går uten mat hele dagen. De er veldig grinete, sure, trøtte og slappe allerede når de kommer, og bruker de første timene på fokus på mat og penger istedenfor undervisningen, sier spesiallærer Anders Ljung.

– Så kjøper de seg en cola og en bolle, blir helt opp i taket, men detter ned igjen en halvtime senere. Ljung, som opprinnelig er svensk, mener norske myndigheter sviker elever som allerede sliter med dårlige hjemmeforhold og skrive- og lesevaner når de ikke gir dem skikkelig mat på skolen.

– Det er ansvarsløst. I Sverige kalles dette barnemishandling; der må skolen stenge om de ikke serverer mat. De aller fleste av mine spesialelever har store problemer med kostholdet, og dette har bidratt til at de er der de er i dag. Obligatorisk matservering ville vært en gyllen mulighet til å bygge dem opp psykisk og fysisk, sier spesiallæreren. Ernæringsfysiologen er enig.

– Barn som spiser fem måltider i uken sammen med omsorgspersoner har signifikant mindre risiko for å utvikle rusproblemer og spiseforstyrrelser, sier Sæland.

LEI SKIVENE: – Har jeg ikke tid til å lage mat, kjøper jeg som regel en yo. Susanne Helland handler sjeldnere.

– En lærer fortalte at han hadde hatt elever som ikke visste hva en steikepanne var.

NORSK OFFENTLIG SKOLE tilbyr ingen alternativer til usunn skolemat. Seks av ti skoleungdommer er riktignok med i de frivillige skolemelkordningene, men bare litt mer enn én av ti har skolefruktabonnement, ifølge Kunnskapsdepartementet. Tilbudet er foreldrebetalt, men subsidiert. Foreldrebetalte ordninger har imidlertid vist seg å øke sosiale forskjeller.

– De med lav inntekt og utdanning er taperne i dagens system. Fruktordningen viser at det er barna til foreldre med god utdanning og inntekt som får sunn mat, sier Runar Døving, matforsker og antropolog ved Oslo Markedshøyskole. Han mener informasjon om sunn mat har vist seg å ikke nytte. – Med felles måltider ville ikke «taperne»

oghurt på Texaco, sier Susanne Helland (t.h.). – Jeg er lei skiver. Jeg kjøper heller mat enn å spise skiver, sier Marthine Borge (midten). Hun kjøper skolemat hver dag. Søstrene Henriette (t.v.) og

måtte vise frem at de er taper hver eneste dag, sier Døving.

NORSKE SKOLEELEVER blir feitere, sykere og spiser mer enn dobbelt så mye sukker som WHO's maksanbefaling. Våre skolebarn drikker mer brus og spiser mindre frukt og grønnsaker enn skolebarn i Sverige og Finland. Brussalget er mer enn tidoblet siden femtitallet.

– Når staten krever at barn skal gå på skolen, må de også ta ansvaret for å tilrettelegge godt nok for læring, mener stiftelsen Skolematens Venner.

Barneombud Reidar Hjermann mener skolemåltid er en enestående sjans til å bygge folkehelse.

– Det må en revolusjon til i norsk skole. Vi har råd til det nå, dette er en historisk mulighet. Hadde det vært noe tak i undervisningsminister Djupedal og finansminister Kristin Halvorsen, hadde de satt av en stor pott med penger til prøveprosjekter rundt dette, sier barneombud Reidar Hjermann.

– Det vil være et stort svik mot norske skolebarn om regjeringen ikke snart får satt i gang prøveprosjektet med skolemat som de lovet i Soria Moria-erklæringen eller valgkampen, sier Hjermann.

INGEN EUROPEISKE skoleelever er mer bråkete og urolige enn de norske, ifølge den internasjonale Pisaundersøkelsen, som måler 15-åringers kompetanse. Dårlig mat øker risikoen for voldelig og asosial atferd:

– Jeg ser helt klart sammenheng mellom aggresjon og at de ikke har spist. De blir veldig irritable. Jeg er overbevist om at dette har skapt voldsepisoder blant elevene. Disse kunne vært unngått med enkle midler, sier spesiallærer Anders Ljung.

– Skolematen er velferdsstatens diamant. Den gir alle barn en ny sjans, uansett hvilket hjem de kommer fra. I Norge får ikke alle den muligheten. Jeg er forbannet og lei meg over at dette får foregå i et så utviklet land som Norge, sier han.

Jeg spiser aldri matpakke ... Det er bare mann å ha pondus

ADEL K. AL-SALMA, ELEV VED ÅSANE GYMNAS

I STORBRITANNIA er nå hvert fjerde barn mellom 11 og 15 svært overvektig; nesten

OVERFLODEN: – Jeg pleier ikke å lage skolemat, sier Stian Pisani. Heldigvis lager Hydro Texaco den for ham. Burger og brus.

dobbelt så mange som for ti år siden. Fedmeepidemi- en fikk kjendiskokken Jamie Oliver til å mase til politi- kerne bevilget fire milliarder kroner til sunnere skole- mat innen 2011. Men da Jamie endelig fikk fett og fri- tyr ut fra skolekantinene, møtte han hovedfienden; mødrene. De smugbrakte nemlig fastfood til skolene, og smuglet fymaten inn gjennom sprinklene. «De

En lærer fortalte at han hadde hatt elever som ikke visste hva en steikepanne var

ERNÆRINGSFYSIOLOG MONE SÆLAND

tvinger barna våre til å bli kresne», skal en mor ha uttalt. Og Jamie ble kalt «skolematfascist».

11 KRONER er prisen på hvert skolemåltid i Malmö- skolene. Disse 11 kronene kan være en samfunns- økonomisk genistrek: For et par uker siden kom en rapport som viser at svenskene har klart å stoppe fedmeepidemien som brer seg i hele den vestlige verden, forteller Liselotte Bjelke i Skolematens venner.

– I dag bruker norsk helsevesen 157 milliard på livsstilssykdommer. Skal vi forebygge, eller reparere? spør Bjelke. Hun mener også at dårlig kosthold er skyld i at mange flere norske barn har diabetes 2 enn svenske barn.

– Skal man utjevne sosiale forskjeller, hjelper det ikke å gi ungene en gulrot i ene hånden og litt melk i den andre, mener Bjelke.

– Regjeringens handlingsplan fra januar er i virke- ligheten en intensjonsplan; den krever ingen hand- ling, og ingen penger følger med.

– **MYNDIGHETENES PRAT** om å lage verdens beste skole blir useriøs; norsk skole kan ikke sammenliknes med andre land når vi ikke får mat i skolen. Det er som å kreve at Norge skal vinne gull i neste fotball-VM uten å få drikke vann. Mye av lærerens innsats er fullsten- dig bortkastet. Det er å føre hele befolkningen bak lyset, sier Anders Ljung.

– De siste timene av skoledagen er elevene full- stendig utslitt. Jeg kunne gå rett på ishockeytrening etter skolen i Sverige fordi jeg hadde spist en stor varm lunsj. Det er det ikke mange norske ungdom- mer som klarer, sier Ljung. Han er overbevist:

– Skolemåltid hadde vært nøkkelen til et bedre liv for mange elever. Det løser ikke alle problemer, men vi løser ingen problemer uten.

PÅ HYDRO TEXACO Åstveit nærmer klokken seg slutten på storfriminuttet. Adel K. Al-Salma har handlet.

– Jeg spiser aldri matpakke. Maten blir dårlig når du har den i matpakke. Ekkel og klissete. Har jeg kon- tanter, kjøper jeg mat i kantinen. Ellers kjøper jeg mat på bensinstasjonen.

– Bryr du deg om hva du spiser?

– Ikke i det hele tatt. Det er bare mann å ha pon- dus, sier Adel.

Nasjonalikonet

DE HARDE TRETTIÅRA: vitaminene oppdages, norske myndigheter propagerer for ukokt, norsk mat, og Oslo-frokosten sørger for at osloelevene får rå grønnsaker, grovt brød og frukt i spisesaler med åpne vinduer. I distriktene blir ordningen for dyr og vanske- lig, men i 1936 starter distriktslege i Sigdal, Olav Lien, kampen for at folk lager frokosten hjemme og tar med på jobb og skole. Slik skal et fattig folk ernæ- res, men ansvaret legges i hjemmet. Også i Oslo må Oslo-frokosten vike for den medbrakte Sigdalmodel- len. Kontrollorganer på skolene kontrollerer at barna har med seg riktig mat.

Oppfinnelsen av matpakken regnes som den stør- ste kulinariske endringen i norsk historie. Matpakken er uendret siden 30-tallet.

Rundt 50 skoleelever har kjøpt skolemat på ben- sinstasjonen denne morgenen. Noen av dem kjøper den her hver dag.

Nå er de på vei tilbake til skolen. De er mette, utør- ste. Og fulle av pølser, burger, kaffe og cola.

tekst: **HELLE AARNES, EIVIND L. TOMREN, ADNE LUNDE**
foto: **SILJE ROBINSON**
helle.aarnes@bt.no

– Som en dram om morgenen

– **DETTE ER ET OVERGREP** mot de svake og ufattelig reaksjonært, sier matforsker og amanuensis Runar Døving. Han tror sterk moralkodeks gjør at nordmenn ikke gir slipp på matpakken.

– Det du spiser, skaper deg. For å bli moralsk, må maten ha moralsk karakter. Å ikke spise matpakken er nesten som å ta seg en dram om morgenen, sier Døving, som mener vi må slutte å tro at matpakken er lønnsom.

– Det er viktig å slå tilbake forestillingen om at et varmt, felles skolemåltid er dyrt. Det er feil; det er faktisk økonomisk lønnsomt. Storkjøkkenet kan gjøre bedre avtaler, og vi fjerner et ledd i prosessen. Omsetning og kvalitet i restaurantbransjen vil også øke om vi dropper matpakken, mener Døving.

– At vi skal være så familieorienterte er en tragedie. Du skal være ganske hjernevasket for å tro at det er godt med kneipbørd med svett hvitost. Og det er det folk er. Hjernevasket, sier Døving.

Hvorfor skjer ingenting?

DET ER I DAG flertall på Stortinget for gratis skolemåltid, på tross av at Høyre og KrF vil overlate matproblemet til hver enkelt skole. SV gikk til valg på gratis skolemat, men skolepolitisk talsmann, Rolf Reikvam, har siden vraket SVs valgkamplofte om gratis skolemåltid:

– Vi må få på plass flere lærere og øke timeantallet. Det er det viktigste i grunnskolen. Skolematen stiller etter det i prioritering, har han sagt til Nationen. Til Bergens Tidende lover likevel Lena Jensen, SVs kvinne i Stortingets kirke- og utdanningskomiteen, at partiet står ved løftet.

– Men vi får det ikke til i denne perioden, sier hun. Skylden får de to andre regjeringspartiene. – Dette var en av sakene vi ikke fikk gjennomslag for i Soria Moria. Men vi håper å få med en ordning for frukt og grønt i skolen allerede i høstens budsjett, sier Jensen.

– At det er flertall på Stortinget for skolematordning, men ingen likevel tør å ta tak i en slik reform, vitner om svak politisk vilje, sier matforsker Runar Døving. – At Høyre ikke skjønner at dette er en økonomisk lønnsom investering, er tragisk.

Stian Pisani: 17, hamburger og brus

– Har du med matpakke i dag?

– Nei, pleier ikke å ha tid til å lage. Kjøper meg som regel pølser eller en bagett.

Ørjan Andersson: 17, baconburger

– Har du med matpakke i dag?

– Nei, det lager jeg aldri. Skiver blir liksom litt kjedelig. Jeg kjøper mat hver dag. Kjøper ofte burger, av og til baconburger.

Linn Stokkenes: 17, kaffe

– Har du med matpakke i dag?

– Ja. Hver dag. Har spist den, men var tørst så jeg gikk bort til bensinstasjonen for å kjøpe meg en kaffe.

Adel K. Al-Salma: 18, bagett

– Har du med matpakke i dag?

– Nei, aldri. Har ikke tid til å lage. Dessuten blir maten dårlig når du har den i matpakken. Gjør brødet bløt og ekkelt. Har jeg kontanter, kjøper jeg mat i kantinen, ellers går jeg bort på bensinstasjonen.

Petter Tvedt: 17, bagett

– Har du med matpakke i dag?

– Ja, spiste en skive, men hotdog fristet mer. Jeg handler mest i kantinen, liker ikke å gå bort på bensinstasjonen. Bruker for mye penger.

Frå varme hundar til kule kattar

Geir Jonassen har ein visjon. Han vil få skuleungdom til å eta fisk. Elevane ved Søfteland skule saknar ikkje hot dog og et bordet reint for «cold cat».

COLD CAT: Charlotte Balland med kald fisk i brød, cold cat.

SCENA er ein våt draum for ein ernæringsfysiolog. Ei lys fin skulekantine full av ungdom som langar innpå med fisk, grovt brød og grøn salat. Jonassen seier at det er lov å takka nei, og seia at ein ikkje likar det. Ingen høyrer på det øyra.

«**JÆVLIG GODT**», «dritgodt» «cold cat er betre enn hot dog», attesten er presis, på ungdoms vis.

Geir Jonassen er lærar i permisjon, gründer og misjonær for fisk. Han har funne opp cold cat. Jonassen har familiebakgrunn frå fiskeindustrien på Osterøy. Der har dei utvikla ein paté av aure – røykt, krydra og beinfri fisk. Ein bakar på Osterøy har laga det rett grove brødet. Jonassen har fått det i produksjon og sal. Han vil tilby eit sunt kjappmåltid i pølsestraumen.

Men draumen er å få skuleungdom hekta på fisk, fiber og omega 3. Derfor er han på Søfteland skule. Derfor snakkar han med glød om skulematprosjektet sitt. Derfor kuttar han fisk, brød og usprøyta salat og lar ungdommen langa inn. Brødet smakar søtt, fisken luktar mild røyk og salaten er knasande sprø.

– **OJ, OJ, EIT LITE BEIN.** Det må ut. Bein er krise, seier Jonassen. Ikkje det minste fiskebein skal få plaga sarte tenåringsganar.

MATLYST: Simon Hatleli Aasen strekkjer seg etter fisk, og mekkar sin eigen fisk i brød.

Lena Beate Engelsen vedgår at ho ikkje er spesielt glad i fisk.

– Men dette gjekk ned, seier ho.

Joachim Rydgren er meir oppglødd: «Sinnsykt godt».

– Kunne dette vore eit alternativ til hot dog?

– Spørst meir om eg vil ha varm eller kald mat.

Dette er vel heller noko eg kunne ha kjøpt i staden for ein bolle, seier Lena Beate.

Geir Jonassen snakkar seg varm om fiber og omega 3, og at alt ein treng for å laga eit måltid er ein kniv. Han er sikker på at også Noreg kjem til å tilby eit skulemåltid til elevane i grunnskulen.

– Då må fisken vera der. Det er eit paradoks at vi i fiskerinasjonen Noreg ikkje et meir fisk, og at vi ikkje har utvikla fisken meir, seier Geir Jonassen.

HAN DRIV FRAM sitt eige skulematprosjekt. Enno er det mest på tankestadiet. Berre ein demonstrasjon på Søfteland. Planen er å få det til å veksa. Han vil fri til ein av dei store fiskeprodusentane, og få fisken sponsa der.

– Om kommunen då betalar brødet, kunne skulane tilbydd elevane eit gratis fiskemåltid ein gong i veka, seier Jonassen. Han prøver å få dette til i Os og Bergen.

Mat og vold

BRÅKET BLANT YNGRE innsatte i et britisk fengsel falt med 26 prosent etter at de fikk tilskudd av vitaminer, mineraler og fettsyrer som de manglet, viser en undersøkelse i British Journal of Psychology i 2002. I et annet fengsel for ungdomsforbrytere mellom 13 og 17 år manglet mange jern, magnesium, sink og B12. I gruppen som fikk tilført næringsstoffene, falt voldsepisodene med hele 80 prosent, mot 56 prosent i gruppen som fikk placebo, ifølge Journal of Nutritional and Environmental Medicine.

– For fiskeindustrien ville gevinsten liggja i at dei på dette viset rekrutterer nye kundar til fisken. Dessutan ville vi då i bergensområdet ha eit fiks ferdig produkt, den dagen styresmaktene kjem med eit skulematprosjekt på landsbasis, seier Jonassen.

DEI FLESTE SKULANE manglar kantiner, men også dette har han ei løysing på. Gründeren har planane klare for mobile cold cat vogner som kan dra frå skule til skule.

FISKEMISJONÆREN: Geir Jonassen ønsker meir fisk på menyen.

I kantina på Sjøfteland skule kjem dei svoltnaste gutane tilbake for sin tredje omgang med fisk i brød. Fiskemisjonæren er tom for fisk og brød, og gutane er eigentleg mette. Men dette var gode saker som dei gjerne ville ha meir av.

tekst: **ADNE LUNDE**
foto: **KNUT STRAND**

Har du lyst på en juice som BARE smaker av fire deilige frukter - IKKE prøv denne.

(Den er nemlig full av sunne antioksidanter i tillegg)

Bergens Tidende

www.bt.no

Vinner av European Newspaper Award 2007

Leder fransk thriller

FØRSTE valgongang i det franske presidentvalget tegner til å bli et drama av de sjeldne. Best an ligger Nicolas Sarkozy (bildet) fra det konservative UMP. Kampen om den andre plassen i finaleomgangen 6. mai er tett. BT gir deg alt om valget.

SIDE 20-23, DEL 1

Mener skolemat er familieansvar

STIKK I STRID med Soria Moria-erklæringen fortsetter finansminister Kristin Halvorsen (SV) kampen for gratis skolemåltid. – Dette er familiens oppgave, protesterer Aps Anniken Huitfeldt.

SIDE 13, DEL 1

Møter med de rike

NIELS CHR. GEELMUYDEN har portrettert 21 av Norges rikeste mennesker. Ikke nødvendigvis en berikelse, men likevel meningsfullt, mener han.

SIDE 34, DEL 2

Leter etter nye massemordere

ENSOMME OG UTSTØTTE skoleungdommer blir nå fulgt nøye i USA. Myndighetene frykter at neste massemorder finnes blant disse. Det gjør ikke en vanskelig hverdag enklere for ungdommene. BT har møtt noen av dem.

SIDE 18-20, DEL 1

Sex-kunder brøt sammen i avhør

Redde for å tape ansikt og familie

I politiets kamp mot menneskehandel i Bergen er flere titalls menn blitt filmet når de kjøper sex.

Flere brøt totalt sammen da de ble tatt inn til avhør, og noen truet med å ta sitt eget liv om de ble avslørt.

Det er ikke straffbart å kjøpe sex i Norge. I dag kan Aps landsmøte endre på det.

SIDE 6, 10-11, DEL 1

Høytid da stolte buekorpsgutter ble feiret

I FØRSTE REKKE: Nygaards Bataljons sjef Preben Albrechtsen (til venstre) og adjutant Stefan Bertelsen marsjerte i første rekke under gårdsdagens jubileumsarrangement på Møhlenpris idrettsbane. I bakgrunnen henger portrett av buekorpsets stifter Christen Knagenhjelm Gill. Festen fortsatte med gallamiddag på Grand, og ble først avsluttet godt inn i søndagen med nattparade ved Løven ved Naturhistorisk museum på Nygårdshøyden. SIDE 8-9, DEL 2

FOTO: SILJE KATRINE ROBINSON

BERGENS TIDENDE, KRINKELKROKEN 1, BERGEN.
SENTRAL/IKKE FÅTT AVISEN: 05500 FØR KL. 10.00

DEL 1: LEDER 2-3 | NYHETER 4-14 | ØKONOMI 16-17 | UTLAND 18-23 | STILLING LEDIG 27 | EIENDOM 27 | KUNNGJØRINGER 28 | SPORT 34-39 | VÆRET 40
DEL 2: TETT PÅ 8-11 | DEBATT 12-13 | RUBRIKKMARKEDET 16 | MØTER/UNDERHOLD 23 | KULTUR 29-33 | RADIO/TV 36-39

EiendomsmeglerVest 55 21 77 00
emvest.no

Boligavisen i BT på onsdag.

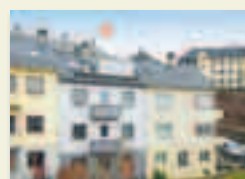
Sandviken
Eierleilighet

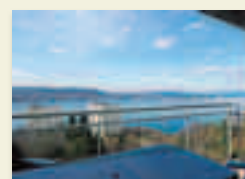
Kronstad
Bolighus

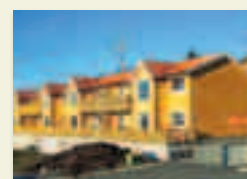
Nipedalen
Rekkehus

Kronstad
Rekkehus

Lønborg
Eierleilighet

Rådal
3 roms eierleilighet

Askøy
Enebolig

Stend Mølle
4 roms leilighet

Minde
Eierleilighet

Åsane
Sjøeiendom

Uenige om skolemat

Skolemåltid er familiens oppgave, mener Anniken Huitfeldt (Ap). – Om en stortingsperiode vil folk riste på hodet av dette, sier Kristin Halvorsen (SV).

HELLE AARNES

helle.aarnes@bt.no

Barneombud Reidar Hjermann etterlyste i gårsdagens BT skolemåltid fra finansminister Halvorsen og undervisningsminister Djupedal.

– Hvis barneombudet har allierte i denne saken, er det SV. Dette står ikke på oss, sier finansminister Kristin Halvorsen, som mener skolematdebatten ble latterliggjort i valgkampen i 2005. Dermed signaliserer hun videre kamp for skolemåltid fra regjeringens innside.

– Gi oss en periode til, og alvorret vil gå opp for oss. Jeg er bombesikker på at om en stortingsperiode til vil man riste på hodet over skolematdebatten, sier Halvorsen.

I 2005 gikk SV til valg på et varmt, gratis skolemåltid. Samme år måtte Halvorsen i Soria Moria-erklæringen svelge sin egen hete potet: skolematløftet var blitt til et løfte om å «innføre en ordning med frukt og grønt i skolen og legge til rette for forsøksordninger med skolemat».

Halvannet år etter er verken fruktordning eller prøveordning for skolemat kommet i gang. Dermed er norske og albanske skolebarn fremdeles de eneste i Europa uten skolematordning, til tross for bred dokumentasjon om at de ville vært friskere, roligere og mindre voldelige med et sunt skolemåltid.

– Så langt vi kom

– Hvor langt er dere kommet med prøveordningen med skolemat?

– Jeg må få komme tilbake til det, dette er ulike budsjett som jeg må se på, sier finansministeren.

– Barneombudet kaller det et svik dersom regjeringen ikke innfører prøveordningene som er lovet. Forstår du reaksjonen?

– Sånn er det når man forhandler. Det som står i Soria Moria er så langt vi kom i denne omgang, og det skal vi få til i denne perioden. Men tiden jobber for oss, sier finansministeren.

Skolemåltid for dyrt for Ap

SVs regjeringskamerat Ap vil imidlertid ikke love gratis skolemåltid. Det blir for dyrt.

– Vi har ikke snakket så mye om et varmt måltid, vi vil ha realistiske mål. Vi prioriterer Kunnskapsløftet, sier Anniken Huitfeldt (Ap), nestleder i utdanningskomiteen. Hun vil ikke kommentere sin komitékollega Lena Jensen (SV), som i gårsdagens BT la skylden for manglende skolemat på de to andre regjeringspartiene.

– Vi er én regjering, vi står sammen om Soria Moria. Ap gikk ikke til valg på dette, fordi man ikke forandrer samfunnet med

løfter man ikke kan innfri, parrer Huitfeldt.

Middag er familiens ansvar

– Middag skal fortsatt være et ansvar som familien skal ha. Det

har ikke vært en tradisjon i Norge at alle skal ha varm lunsj midt på dagen, sier Huitfeldt, som mener skolemåltid krever utbygging av kjøkken, og at dette blir for dyrt.

– Er det ikke på tide å revurdere tradisjonen når Norge har Europas mest bråkete skolehverdag, og er nesten alene i verden om å ikke gi skolebarn mat?

– Vi har ikke de mest usunne

barna. Engelske barn er mindre sunne. Den norske matpakken er tross alt ganske sunn, i forhold til pasta og pommefrites, sier Huitfeldt.

KLATRE-NM: Norsk Trepleieforum kåret lørdag landets beste treklatrer under NM i Nordnesparken.

Landets beste treklatrer kåret på Nordnes

Det finnes faktisk et norgesmesterskap for treklating. I år ble det arrangert i Nordnesparken.

YNGVE JOHNSEN (tekst og foto)

yngve.johnsen@bt.no

Ådne Haugen fra Samnanger gikk boksta-

velig helt til topps under lørdagens arrangement. Norsk Trepleieforum-Vest står bak kåringen av landets beste treklatrer, der deltakerne jobber innenfor trepleie.

Norsk Trepleieforum er en ideell organisasjon. Målet er å ivareta vekstbetingelsene for trær, både i byparker og i landskapet.

I mesterskapet måtte deltakerne gjen-

nom fem ulike øvelser. Blant annet skulle trepleierne redde ned en «skadet» dame fra tretoppene.

– Bergen er blant de beste i klassen til å ivareta parktrærne, sier Andreas Løvhold i NM-komiteen.